

Bemærkninger til forslaget

Der tales stadigt mere om kvaliteten af forskningen. Derfor er det meget vigtigt at være opmærksom på de mekanismer, der fremmer kvaliteten.

En af de vigtigste mekanismer er det såkaldte »peer review« dvs. det forhold, at forskere i forbindelse med ansøgninger om forskningsbevillinger, stillinger m.v. løbende får deres indsats vurderet af sagkyndige fagfæller. Meget tyder på, at denne mekanisme fungerer dårligere i Danmark end i de fleste af de lande, Danmark normalt sammenligner sig med.

I tilfælde af afslag gives der i Danmark sædvanligvis kun en meget kort begrundelse med henvisning til det pågældende forskningsråds begrænsede bevillinger. Ansøgeren kan derfor ikke vide, om ansøgningen blev anset for fuldstændig umulig, om der kun var mindre mangler, hvis udbedring kunne give et mere positivt resultat, eller om forskningsrådene anså ansøgningen for fremragende, men blot var nødt til at undlade at bevilge penge, fordi mængden af gode ansøgninger langt oversteg bevillingen. Undertiden vil der naturligvis opstå mistanke om mindre saglige grunde til afslag.

Praksis vedrørende brug af sagkyndige uden for rådets kreds til vurdering af ansøgningerne er forskellig fra råd til råd. Nogle forskningsråd har etableret en praksis, hvor sagkyndige udtaler sig om den enkelte ansøgnings kvalitet, hvorefter rådet træffer afgørelsen på baggrund af disse udtalelser. I andre forskningsråd er det rådet selv, der foretager vurderingen, selv om det som regel højst rummer en enkelt sagkyndig på det pågældende område. Udenlandske sagkyndige bruges kun i begrænset omfang.

I begge henseender er de danske forskningsråd saktet bagud sammenlignet med forskningsråd i andre lande. Det er efterhånden blevet almindelig praksis i såvel USA som i de fleste europæiske lande, at ansøgninger over en bagatelgrænse underkastes vurdering af sagkyndige uden for rådets kreds, før rådet træffer sin afgørelse. I stigende grad trækkes udenlandske sagkyndige ind i disse vurderinger for at sikre en passende bredde og ekspertise i vurderingen.

Danske forskere med forskning af international synlighed modtager jævnligt henvendelser om at foretage sådanne vurderinger. Efter international praksis honoreres et sådant arbejde ikke.

I hvert fald i USA vil de sagkyndige vurderinger altid blive vedlagt svaret. Ud over, at mistanke om nepotisme herved formindskes, har dette en stor opdragende virkning. Ansøgerne vil i tilfælde af afslag få at vide, hvilke mangler der var i deres ansøgning, og hvad de derfor skal gøre for at kunne have bedre held næste gang.

Det foreslås derfor, at de danske forskningsråd følger den internationale udvikling og moderniserer deres praksis. Det betyder, at ansøgninger om beløb over en bagatelgrænse underkastes sagkyndig vurdering, medmindre ansøgningen umiddelbart skønnes for ringe kvalificeret til at kunne bære en sådan vurdering. I så fald bør ansøgeren naturligvis have dette at vide i stedet for blot at modtage en intetsigende besked om, at der ikke var penge nok i kassen. Når sagkyndige vurderinger foretages, vedlægges de svarene til ansøgerne.

Det foreslås endvidere, at de enkelte forskningsråd i væsentlig højere grad bør inddrage udenlandske forskere. Omfanget heraf kan ikke fastlægges udefra. Det afhænger bl.a. af, hvor mange aktive forskere der findes i Danmark inden for det pågældende fagområde. Men forskningsrådene kan pålægges at udarbejde en praksis, der ligner praksis i de lande, som Danmark normalt sammenligner sig med.

Bedre regler for sagkyndig bedømmelse løser ikke alle problemer. Der findes forskellige skoler inden for de forskellige grene af videnskaberne, og derfor vil det altid afhænge af de enkelte sagkyndiges opfattelse af, hvad god forskning er, om en given ansøgning anses for tilstrækkeligt kvalificeret. Men selv om »peer review« ikke er et tryllemiddel, er det i praksis den eneste mekanisme til at højne kvaliteten i forskningen, og derfor er det væsentligt, at det bruges så kvalificeret som muligt.